

Scenariusze lekcji opracowane w ramach projektu „Dokształcanie nauczycieli poprawą jakości pracy w szkole” w ramach projektu ERASMUS +

Temat lekcji: Dialekty i gwary, czyli dlaczego niektórzy idą na pole, a inni na dwór.

Czas trwania: 90 min. (2 jednostki lekcyjne)

Klasa: 2 liceum/technikum (w oparciu o program nauczania)

Cele lekcji:

1. Zapoznanie uczniów z różnicami między gwarą a dialektem.
2. Zrozumienie wpływu kultury, geografii i historii na powstanie gwary i dialektu.
3. Badanie regionalnych różnic językowych i lingwistycznych
4. Wykorzystanie gry Minecraft do poznania wirtualnych obszarów reprezentujących gwary i dialekty oraz utrwalenia wiedzy dotyczącej tych zagadnień

Formy i metody pracy: praca jednostkowa, praca indywidualna, praca z wykorzystaniem technologii

Narzędzia: komputery z zainstalowaną grą Minecraft, rzutnik multimedialny lub tablica multimedialna, karty pracy

Wprowadzenie do lekcji:

1. Przywitanie, czynności porządkowe, wprowadzenie celu lekcji (2 min.)

Lekcja właściwa:

2. Pytanie wprowadzające: Dlaczego według was w różnych miejscach Polski mówi się inaczej? (Podanie kilku przykładów, między innymi różnice między wychodzeniem na pole i na dwór)- dyskusja, uczniowie podają inne przykłady (5 minut)
3. Wprowadzenie do wiadomości na temat gwary i dialektu:
  - a) wprowadzenie definicji (2 min.)
  - b) Wyjaśnienie, że dialektem nazywamy odmianę języka, która jest specyficzna dla danego regionu geograficznego, natomiast gwara ma węższy zasięg

Scenariusze lekcji opracowane w ramach projektu „Dokształcanie nauczycieli poprawą jakości pracy w szkole” w ramach projektu ERASMUS +

terytorialny. W obrębie dialektu może występować kilka/ kilkanaście gwar. (3 min.)

- c) Prezentacja multimedialna przygotowana wcześniej przez wybranych uczniów dotycząca poszczególnych najważniejszych gwar i dialektów Polsce (20 min.):

- gwara śląska
- gwara podhalańska
- język kaszubski
- gwara poznańska
- gwara warszawska
- języki mniejszości narodowych

(lub: jeśli w klasie jest mniej uczniów lub mniej osób chętnych do przygotowania prezentacji, można podzielić klasę na cztery grupy, z których każda przygotowuje prezentację lub gromadzi informacje na temat dialektu śląskiego, małopolskiego, wielkopolskiego i mazowieckiego)

4. Analiza regionalnych różnic językowych (10 min.):
- a) Omówienie kilku przykładów regionalnych różnic językowych, takich jak różnice w słownictwie, wymowie, gramatyce.
- b) Uczniowie otrzymują słowniczkę z zapisem słów w konkretnej gwarze, wskazują te słowa, które znają, wymieniają się spostrzeżeniami, odszukują nazwy podanych przez nauczyciela słów w konkretnej gwarze (można wprowadzić elementy grywalizacji i przeprowadzić quiz, w którym najszybsi uczniowie zbierają punkty, które potem wymienia się na ocenę z aktywności)
- c) Porównanie różnych dialektów i gwar w Polsce (gwara podhalańska, śląska, język kaszubski itd.)
5. Zapisanie w zeszycie notatki dotyczącej gwar i dialektów, przygotowanie przykładowych sformułowań różnie brzmiących w zależności od regionu, wyjaśnienie kilku dowolnych haseł (12 minut)

Scenariusze lekcji opracowane w ramach projektu „Dokształcanie nauczycieli poprawą jakości pracy w szkole” w ramach projektu ERASMUS +

6. Gra Minecraft (30 min.):
  - a) Przygotowanie wirtualnych obszarów Minecraft, które reprezentują różne obszary i regiony z charakterystycznymi gwarami i dialektami
  - b) Uczniowie będą mieli możliwość podczas spotkania z NPC porozmawiać na temat typowych wyrażen związanych z danym dialektem lub daną gwara, odpowiedzieć na pytania zadawane przez NPC (przykładowo: Czy wyrażenie „grule” pochodzi z gwary podhalańskiej? (TAK/NIE), Jak nazywa się w gwarze śląskiej dziecko? (BAJTEL), Czy mazurzenie jest charakterystyczne dla gwary śląskiej? (TAK/NIE), Czy gwara podhalańska opiera się na języku niemieckim? (TAK/NIE) itd.).
7. Podsumowanie gry (5 min.): uczniowie opowiadają o tym, jak poradzili sobie z pytaniami, gdzie szukali rozwiązań, które pytania ich zaskoczyły itd.
8. Podsumowanie lekcji: uczniowie otrzymują karty pracy związane z regionami, uzupełniają nazwy dialektów w odpowiednich miejscach mapy Polski, podają po trzy przykłady wyrazów w gwarze lub dialekcie, które zaznaczyli. (7 min.)
9. Zakończenie lekcji: zadanie dla chętnych: znaleźć w ulubionych lekturach przykłady gwary lub dialektu i zapisać je w zeszycie.